

INFORUM 2014 - 20. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích- 27.-28.5. 2014 , VŠE Praha 3, Žižkov

Sekce: Vědci a knihovníci: musíme si pomáhat - *Koordinátor*: E. Lesenková

Úterý 27. 5. 2014 (16:00- 17:30), posluchárna „D“

Postavení, aktivity a spolupráce knihoven zařazených do lékařských fakult nebo badatelských institucí působících v oblasti biomedicínských věd

Úvod do metodologie vědy v postgraduálním studiu

Milan Špála,

Univerzita Karlova v Praze - 1. lékařská fakulta

Sekce: **Vědci a knihovníci: musíme si pomáhat** - Koordinátor: E. Lesenková

Úterý 27. 5. 2012 (16:00- 17:30), posluchárna „D“

Postavení, aktivity a spolupráce knihoven zařazených do lékařských fakult nebo badatelských institucí působících v oblasti biomedicínských věd

Úvod do metodologie vědy v postgraduálním studiu

Milan Špála,

Univerzita Karlova v Praze - 1. lékařská fakulta

Postavení, aktivity a spolupráce knihoven zařazených do lékařských fakult nebo badatelských institucí působících v oblasti biomedicínských věd

Úvod do metodologie vědy v postgraduálním studiu

Scénář přednášky

- Princip:** gentlemenská spolupráce, bez profesní ješitnosti a nadřazenosti,
- Scéna:** lékařské vědy = biomedicína, bio- chemie, --fyzika, -informatika,
- Instituce:** lékařské fakulty – výuka a výzkum,
doškolovací a výzkumné ústavy MZd,
státní (v.v.i.), rezortní a průmyslové výzkumná pracoviště,
- Aktéři:** lékaři, nelékaři = přírodovědci a další v.š. odbornosti ,
biomedicínští inženýři, sestry (Mgr.),
knihovníci, zdravotničtí informatici, informační technologové,
- Kompetence:** graduovaní odborníci, pre- a post- graduální studenti

„Vzácný·a·záviděný·učitel!“

aneb

„Jaký·školitel,·taký·žák!“

„Odvažuji se říci, pane profesore, že bez vás by tato téze nespátřila světlo světa“

Konec kapitoly

1. Prolog

a začátek kapitoly

2. Knihovníci působící na univer- zitách a výzkumných ústavech

Odborná komise pro
informační vzdělávání
a
informační gramotnost
na vysokých školách

úvod >

English version

Odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách

Komise byla založena z iniciativy pracovníků knihoven ČVUT. Záměr vytvořit pracovní skupinu pro informační výchovu vznikl na Celostátní poradě vysokoškolských knihoven 1999 v Ostravě, kterou pořádala Oborová sekce pro vysokoškolské knihovny při Radě vysokých škol. Východiskem záměru byla [Koncepte informační výchovy na ČVUT](#).

Práce skupiny byla zahájena v únoru 2000 založením uzavřené řízené elektronické konference Výchova. Byly stanoveny cíle, způsob řízení a styl práce. Vytvořen byl také [adresář zúčastněných knihoven a přehled jejich činnosti v oblasti informační výchovy](#). Původní pracovní skupina se po založení Asociace knihoven vysokých škol České republiky v roce 2002 stala jednou z jejích odborných komisí.

V odborné komisi je v současnosti [zastoupeno 15 českých a moravských vysokých škol](#). Svě zástupce v ní mají i 3 veřejné knihovny (Národní knihovna ČR, Státní technická knihovna a Moravská zemská knihovna) a Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

~~Hana Landová, Zdeňka Cívínová~~

AKTIVITY VYSOKOŠKOLSKÝCH KNIHOVEN V OBLASTI INFORMAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ: VÝVOJ V LETECH 2006-2010 NA VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH V ČR

Abstrakt:

Problematika informačního vzdělávání a informační gramotnosti je v prostředí vysokoškolských knihoven v České republice dlouhodobě diskutovaným a rozvíjeným tématem. Od roku 2002 existuje platforma pro setkávání, diskuse a sdílení zkušeností v této oblasti – Odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost Asociace knihoven vysokých škol ČR (dále jen Komise IVIG). Jedním z klíčových bodů činnosti Komise IVIG je průběžné sledování situace na českých vysokých školách a následná definice hlavních trendů, aktuálních témat a oblastí dalšího možného rozvoje. Článek popisuje vývoj aktivit vysokoškolských knihoven v oblasti informačního vzdělávání tak, jak jej zachytily výsledky dotazníkových průzkumů organizovaných Komisí IVIG v letech 2006, 2008 a 2010. Zmíněny jsou mimo jiné trendy ve formách informačního vzdělávání, obsahu jednotlivých vzdělávacích akcí, hlavních cílových skupin a rozsahu výuky. Dotazníkové průzkumy však pomohly získat i odpovědi na otázky týkající se integrace problematiky informačního vzdělávání do dlouhodobých záměrů jednotlivých vysokých škol, personálního zajištění vzdělávacích aktivit vysokoškolských knihoven a největších překážek bránících dalšímu rozvoji informačního vzdělávání na zúčastněných vysokých školách.

Klíčová slova: informační gramotnost, informační vzdělávání, vysokoškolské knihovny, vzdělávací služby, Odborná komise IVIG, Asociace knihoven vysokých škol ČR, dotazníkové průzkumy

Abstract:

In the Czech Republic, the topic of information education and information literacy has been developing and discussed for many years now. Since 2002, there has been a platform available for meetings, discussions and sharing of experiences – Information Education and Information Literacy Working Group (IVIG). One of the IVIG's key tasks is monitoring of the situation at the Czech universities and in the academic libraries, focusing on their educational activities (user education, information education). The biannual questionnaire surveys have been conducted (in 2006, 2008 and 2010). In this paper we focus on the surveys results and analysis of trends, current issues and possibilities for future development. The most common formats, topics and target groups

ÚVOD   INFORMAČNÍ ZDROJE   SLUŽBY   **PODPORA STUDIA**   PODPORA VĚDY   ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA

 České vysoké učení technické v Praze
ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA

HLEDEJ:
ONLINE KATALOG | HELP DESK | KONTAKTY

Identifikátor DOI pro publikace ČVUT

Vyzkoušejte novou službu na sdílení a ukládání citací FLOW

Výroční zpráva 2013

Úvod >

VÍTEJTE NA STRÁNKÁCH ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNY ČVUT

Ústřední knihovna ČVUT je celouniverzitním pracovištěm vzniklým sloučením původních knihoven ČVUT.

NAJDETE NÁS:

- v budově NTK
- na fakultách jako Lokální knihovny

RYCHLÉ ODKAZY

- Registrace a výpůjčky
- Vyhledávání informací
- Otevírací doba
- Prodejna technické literatury
- Kontakty
- Summon
- Online katalog
- Uživatelské konto

VYZKOUŠEJTE

HELGI LIBRARY

 FAKTOGRAFICKÁ DATBÁZE
16 oblastí
80 zemí
zkoušební přístup do 30.4.

Zkoušební přístup prodloužen!
více informací

Podpora studia

Úkolem oddělení podpory studia je usnadňovat studentům práci s informacemi a učit je etickým zásadám psaní odborných textů a závěrečných vysokoškolských prací. Oddělení připravuje informační materiály a vzdělávací akce, ve spolupráci s pedagogy zavádí informační vzdělávání do učebních osnov a využívá získaných výsledků zpětné vazby k rozvoji informační gramotnosti studentů.

Hledáte informace a materiály pro studium?

- zkuste [Informační zdroje](#)
- požádejte o rešerši nebo konzultaci

Chcete se naučit pracovat s informacemi?

- domluvte si školení na míru nebo nás pozvěte do výuky
- přihlaste se do [Kurzu pro doktorandy](#)
- přijďte na konzultaci - e-mail: knihovna@cvut.cz

Píšete závěrečnou práci a nevíte si rady?

- vše naleznete v [Jak psát VŠKP](#)
- podívejte se do databáze obhájených VŠKP v [online katalogu ČVUT](#) o čem psali studenti před vámi
- přijďte na konzultaci - e-mail: knihovna@cvut.cz

Kurz pro doktorandy

"Informace pro vědu a výzkum" LS 2013/2014

- [OBSAH KURZU](#)
- [PŘIHLAŠOVACÍ FORMULÁŘE](#)
- [TERMÍNY A ROZVRHY](#)
- [LITERATURA A ODKAZY](#)

Kurz se koná s podporou prorektora a proděkanů pro vědu a výzkum na fakultách, které projeví zájem. Jeho účelem je poskytnout studentům soubor informací, návodů, rad a znalostí informačních zdrojů jako zázemí pro jejich budoucí vědeckou a výzkumnou činnost, a vytvořit u nich návyk jistých postupů a způsobů práce s informacemi a uvést je tak do akademické sféry jako budoucí autory vědeckých publikací.

URČEN PRO: studenty 1. ročníků doktorandského studia

ROZSAH: 10 týdnů: 2 hod. týdně + vlastní práce podle zadání

ZAKONČENÍ: osvědčení o absolvování kurzu po splnění podmínek:

min. 70 % účast, hodnocení min. 60 bodů za každý úkol

KONTAKT
na vyučující: [Mgr. Zdeňka Cívínová, 22435-9982, Zdenka.Civinova@uk.cvut.cz](mailto:Mgr.Zdenka.Civinova@uk.cvut.cz)

[PhDr. Ludmila Tichá, 22435-9982, Ludmila.Ticha@uk.cvut.cz](mailto:PhDr.Ludmila.Ticha@uk.cvut.cz)

Obsah kurzu pro doktorandy

"Informace pro vědu a výzkum" LS 2013/2014

1. Úvod do kurzu

- organizace kurzu a výukové prostředí
- rešeršní strategie a relevance výsledků rešerše
- přístup k elektronickým informačním zdrojům na ČVUT

2. Elektronické informační zdroje na ČVUT

- vyhledávání v elektronických databázích
- dostupnost plných textů v elektronických databázích
- metavyhledávač Summon
- e-books v Ústřední knihovně ČVUT

3. Získávání plných textů a nadstavbové služby knihoven

- elektronické dodávání dokumentů na ČVUT
- nadstavbové služby elektronických katalogů knihoven

4. Technické normy a patenty

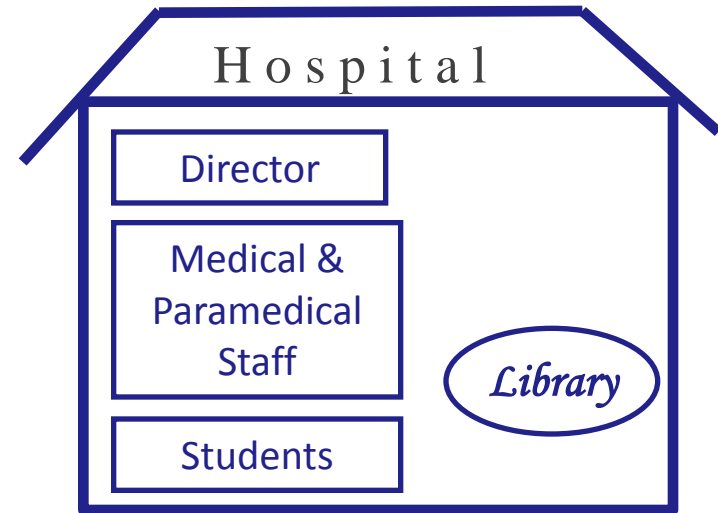
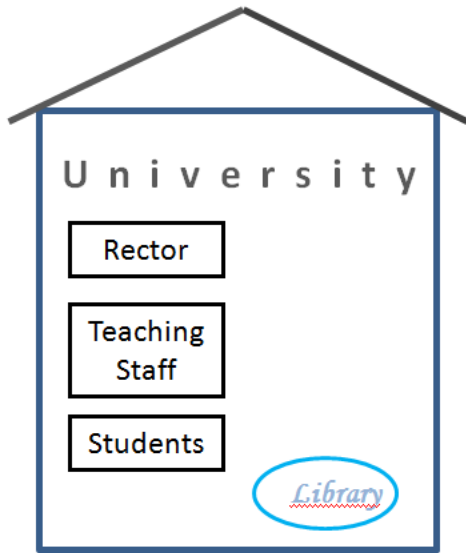
- proces technické normalizace, normalizační instituce, online katalogy norem
- ochrana průmyslového vlastnictví, druhy právní ochrany, patentové databáze

5. Elektronické informační zdroje k hodnocení vědy a výzkumu

- hodnocení vědy a výzkumu, impact factor, H-index
- práce s citačními databázemi Web of Science a Journal Citation Reports
- práce s citační databází Scopus

Kapitola

3. Knihovníci působící na lékařských fakultách a výzkumných ústavech

http://www.nlk.cz/informace-o-nlk/spoluprace/reglek Konzultační skupina REGLEK

Služby Informační zdroje Informace o NLK Publikace NLK Akce Kontakt Přihlášení uživatele

Nacházíte se zde: Úvod / Informace o NLK / Spolupráce / REGLEK

Konzultační skupina REGLEK

Síť zdravotnických lékařských knihoven zajišťujících veřejné informační služby ve zdravotnictví se ustavila v roce 1994. Veřejné knihovny, které působí v těchto službách, pracují na principu dobrovolné spolupráce a pod registrací Ministerstva kultury.

▼ Národní lékařská knihovna (E-learningové kurzy)	
 Knihovnicko-informační služby ve zdravotnictví - e-learningový kurz pro pokročilé	
 Moderní knihovnicko-informační práce v lékařských knihovnách	
 Platforma OVID SP - nové vyhledávací nástroje	
 <u>Proč a jak citovat: metody citování literatury</u>	
 Specializované informační zdroje a služby ve zdravotnických knihovnách	
 Tezaurus MeSH a vyhledávání podle deskriptorů v systému MEDVIK	

Proč citujeme *aneb* výzkumný cyklus

Rady publikujícím knihovníkům

Milan Š p á l a

Univerzita Karlova – 1. lékařská fakulta

2. Co by mohl vědět zdravotnický knihovník

také

- o **vědě a výzkumu**

a samozřejmě i

- o **publikování ?**

Mějte na paměti:

- **Publikační činnost je základní součástí výzkumu.**
- **Je třeba mít na zřeteli, že náklady na publikování jsou základním z výdajů spojených s výzkumem.**

JAK · DOBŘE · NAPSAT · ČLÁNEK PRO · ODBORNÝ · ČASOPIS ¶

Postgraduální kurz pořádaný ve škol. roce 2002/3 ¶

Ústavem vědeckých informací 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy ¶

pro doktorandské studium lékařsko-biologických oborů na UK ¶

v posluchárně II. interní kliniky 1. LF a VFN · U nemocnice 2 ¶

(1. patro Eiseltova sň) vždy v úterý od 14:00 do 16:15 hod. ¶

ve dnech 15., 22., 29. 4 a 6. 5. 2003 ¶

Doprovodné · textové · materiály ¶
a · ppt · prezentace ¶

Sestavil: ¶

Doc. · MUDr. · Milan · Špála, · Csc. ¶

Ústav vědeckých informací 1. LF UK ¶

Obsah manuálu :¶

Texty¶

1.	→ Osnova kurzu →	II¶
2.	→ Úvodem - M. Š. →	3¶
3.	→ Pro odborného autora na začátek: Různé pohledy na vědu a výzkum - M. Š. →	5¶
4.	→ O postavení, obsahu a cílech „Science Writing Workshop“ - M. Š. →	7¶
5.	→ Proč psát? - M. Š. →	11¶
6.	→ Variace na téma „Work - Finish - Publish“ - M. Š. →	12¶
7.	→ Informační cyklus - Vědecké informace, jejich význam a využití při studiu a v další odborné činnosti - M. Š. →	13¶
8.	→ Nutnost vzájemného propojení výzkumu, vědeckých informací a publikování - M. Š. →	19¶
9.	→ Informační prameny - Typy dokumentů - M. Š., A. Malečková →	25¶
10.	→ Formální stránka vědeckých prací - H. Šíkl →	31¶
11.	→ Současná mezinárodní požadavky na úpravu odborného lékařského článku - M. Š. →	37¶
12.	→ Recenze, posouzení, peer review: Rady začínajícím recenzentům - M. Š. →	41¶
13.	→ Odborný styl v písemné i ústní jazykové komunikaci a jeho charakteristické zvláštnosti - M. Hořká →	45¶
14.	→ Odborná stylistika v praxi - Ukázky - J. Duchoň, S. Komenda, J. Špáta →	51¶
15.	→ Matoušův efekt (Matthew effect) - M. Š. →	57¶
16.	→ Neviditelná univerzita - Invisible college - M. Š. →	58¶
17.	→ Co by měl obsahovat váš osobní archiv: Praktická doporučení (nejen) začínajícím vědeckým pracovníkům - M. Š. →	59¶

▪ **INFORMAČNÍ CYKLUS** ¶
▪ **VĚDECKÉ INFORMACE, JEJICH VÝZNAM A VYUŽITÍ PŘI STUDIU** ¶
▪ **I V LÉKAŘSKÉM POVOLÁNÍ, SE ZŘETELEM NA PUBLIKOVANÍ ČINNOST** ¶

¶

▪ **SPOLEČNOST · · · VZDĚLANOST · · · INFORMACE** ¶

• V současné době prožíváme období, které snad skutečně znamená přechod k informační společnosti (information society, IS). Ke společnosti, v níž určujícím principem se stává *schopnost získávat včas a jednoduše přístup* k obrovskému množství informací, jež existují, a zároveň neustále vznikají. Odtud pochází i stanovisko, že by měl být umožněn „Free access to information for all“ navazující na zásadu „Equal opportunities to all“. (Přitom volný, svobodný přístup k informacím neznamená, že musí znamenat že, je bezplatný, zadarmo.) ¶

• Nejde o něco mimořádného, neb již dříve králové (v pohádkách i ti skuteční) jako zdroj informací měli své rádce, existovali však také zrádci a špióni, prodávající informace za peníze či moc. Stejně tak se již *odedávna hledala možnost, jak informace ochránit a utajit* (mlčet jako hrob, vypovídat se do viklovské vrby, vyříznout jazyk, aby dotyčný nemohl nic prozradit). ¶

• Již dávno bylo známo, že *informace se pohybuje a také může být zkreslována* („fama crescit eundo“). Byl znám i *princip dezinformace nebo částečného, neúplného informování* („mlčeti zlato, mluvití stříbro“). Některé informace měly magickou podobu věštby (řecké Delfy) nebo vycházely z úst bohů. *Kouzelná moc slova, přinášejícího očekávanou a často zachraňující informaci*, bývala v pohádkách svěřována zvířatům (mluvící ryбка) a zlým či dobrým duchům. ¶

• Od dob vynalezení písma a posléze i knihtisku se stává *tvorba a rozšiřování informací samostatným povoláním* (dříve písař, knihtiskař, dnes informační a knihovnický pracovník - information manager, information scientist). **Knihovny** (knihy, ale i obrazy a v poslední době filmy) byly odedávna středisky (nástroji) vzdělanosti a zároveň obětmi válek (požár v egyptské Alexandrii). Hromadná výroba a šíření informací tiskem vedla na druhé straně i k jejich kontrole (cenzura). Šíření informací někomu nepřijemných či nebezpečných se krutě trestalo (Koniáš, Karel Havlíček Borovský). Totalitní diktátorské systémy prosluly ničením knih a bojem za jejich ideologickou očistu (katolická inkvizice, nacistické pálení knih, komunistické ničení celých nákladů knih). Přesto bylo s postupujícím novověkem i osvíceným monarchům zřejmé, že **gramotnost** /*angl. literacy*, popř. *numeracy*/ (pověstné **trivium** z konce XVIII. století - **číst, psát, počítat** - , umožňující nezávisle získávat psané či tištěné informace), významně napomáhá blahobytu společnosti, resp. panovníka a jeho rodiny. ¶

• Pokud máte knihu, ležící na stole nebo uloženou v knihovně, i když je potenciálním zdrojem velkého množství informací, dokud ji neotevřete, nebudete v ní listovat a na vybrané stránce pak v ní nebudete číst, budou informace obsažené v knize mrtvé, neživé, němé. Až teprve při čtení informace ožívají, plní svou informační roli, poučí vás. Dokud vám kniha nesdělí, co v ní je, nemá vlastně **informační hodnotu**. A stejně tak, pokud vy něco víte a nesdělíte to někomu dalšímu, vaše znalost, vzdělanost v podstatě jako by neexistovala. Právě sdílení informací jim vtěluje život: „**Information (Knowledge) Is Nothing If Not Shared**“ ¶

Sdílení informací se děje po informačních cestách (kanálech). Nyní se hovoří o informačních dálnicích (*highway*) a připravují se již superdálnice. Nemusíte hned začít cestovat on-line (takový přímý přístup do dobrých databází je třeba také

VZDĚLANOSTNÍ TRIVIMUM · SOUČASNOSTI ·

Platí tedy nejen jako až dosud umět: ..

1.- □

Číst □

Read □

2.- □

Psát □

Write □

3.- □

Počítat □

Arithmetic □

ale v současnosti je třeba také umět: ..

4.- □

Předkládat □

Present □

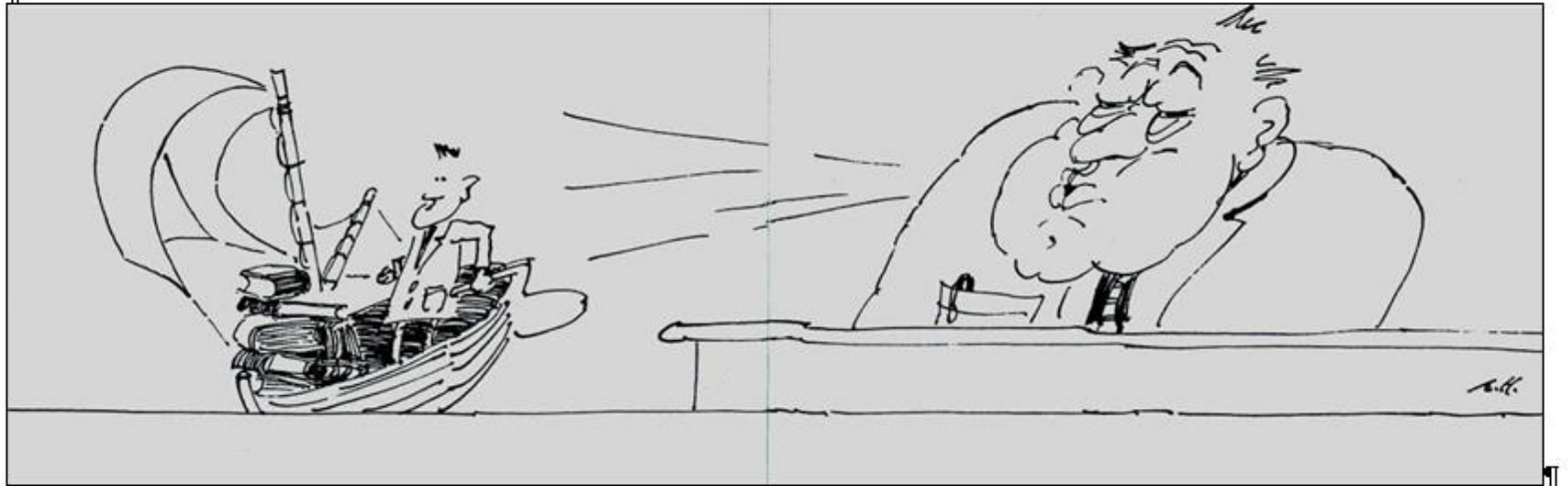
5.- □

Sdělovat □

Communicate □

„Vzorný školitel, pamětliv si svých povinností, neopomene vyslat svého žáka
i do světa na zkušenou“

¶

¶
¶
¶

In: BAUR, E.-M., GRESCHNER, M., SCHAAF, L.: Praktische Tips für medizinische Doktorarbeit. Springer, Berlin, 1995, 2nd ed., p. 14-15, ¶
illustration by A. HUPP. ¶

¶
¶

©: M. Špála 2004 ¶

Děkuji za pozornost!

Kontakt:

Doc. MUDr. Milan Š p á l a, CSc.

Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta

Doubravínova 216/7, 163 00 P r a h a 6.

732 145 471

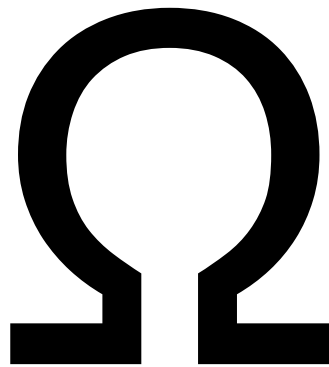
@-mail

spala.m@seznam.cz

www

<http://info.sks.cz/users/sp/>

<http://www.droemer-knaur.de/buecher/Digitale+Demenz.7783008.html>

